

Mana „treša kultūra”

Kad sāku piepūlēt savas pelēkās šūniņas par tēmu – kurā kastītē ieformatēt savu krāsaino darbošanos, ilgi neatradu īsto. Bet tad pēkšņi kā zibens sātra skaidrās debess – ja ir divas, tad ir jābūt arī trešajai. Ne māksla, ne amatniecība – tur neierakstos. Tātad ir kāda treša kastīte, kurā sasķīro visu to, kas neder ne pirmajai, ne otrajai. Un neba es viena ar šo domu domājos. Pirms manis daudz gudrāki prāti ap to galvu laužījuši.

Akademiskā māksla, kuru apguvušie atbilstīgās mācību institūcijās dabū dokumentu, kas aplicina mākslinieka statusu. Tad nu mākslinieka paša ziņā izvēlēties stilus, žanrus, tehnikas.

Tautas māksla jeb amatniecība, kas balstīta etnogrāfiskās tradīcijas, to iepazīšana, pamatīguma, ievērojot noteiktus kanonus.

Latviešu naivas mākslas pētnieks Aivars Leitis atsaucas uz krievu mākslas zinātnieka Jurija Gerščuka atziņu — viņš uzskata, ka tas, ko pazīst ar vārdu „naivisms” ir treša kultūra. Es teiktu, ka tā treša kultūra ir tā treša kastīte, kurā saiet viss, kas neder pirmajam divam. Naivs, primitīvs, savpatīgs, vienkaršs un labisirdīgs.

Tad nu naivisma jeb primitīvisms, kuram esmu saskatījuši vairākas pazīmes. Pie tam, katrs autors var izvēlēties tās pazīmes, kas pašam tīk.

Naivistam nav mākslas izglītības (!), naivisis ar maksliu sāk nodarboties pensijas vecumā vai ap to (!), naivisis saskaras ar noniecinašānu, nesaprasānu, (nu nē!) varbūt nav īsti rīkīgs prātā (nē taču?). Naivista darbi esot sirsniģi, ar dvēselīti(?). Naivistu parasti atklāj kāds ietekmīgs personāzs, jo naivisis ir naivi kautīgs (laikam ne visi!). Naivisis nestrādā par naudu, naudai (tas nu gan!).

No visām kādām 5 – 6 pazīmēm man der trīs - četras. Naudai nestrādāju, bet māja piekrājas, jālaiž tautas ir, lai vieta atbrīvojas, bet bieži vien dikti žēl. Tas neesot īsti pareizi. Ko darīt? Sauksim to par skopumu. Bet ar to cīnos.

Tad nu mana ir tā „treša kultūra”, kur viss nav pa plauktiņiem saliekams un es neteiktu, ka ļoti iespringstu uz to. Un nemanz vārdu nevajag.

Ir tik daudz krāsu. Ir tik daudz tēmu. Nekad nezini, ko gribēsies rīt darīt. Sievietes dzīve. Cilvēka mūzs. Ziedi, zivis, augi un akmeņi. Gaisma, krāsa, faktūra. Un zvaigznes, un okeāna dzelmes, kas vēl mazāk izpētītas kā kosmos.

Cilvēks jau arī nav izpētīts, tur daudz, ko domāt.

Laima Lupiķe
Madona, 2017.gada 2.maijā